

## Kalkınma ve Organize Sanayi Bölgeleri: Edirne OSB Üzerine Bir Araştırma\*

Nesrin ÇELİK<sup>1</sup>

Meltem OKUR DİNÇSOY<sup>2</sup>

<sup>1</sup>Bilimi Uzmanı, nesrincelik\_89@hotmail.com, <https://orcid.org/0000-0002-1931-0821>

<sup>2</sup>Dr. Öğr. Üyesi, Trakya Üniversitesi, İİBF, İktisat, meltemokurdincsoy@trakya.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0002-8990-5409>

**Özet:** Türkiye’de OSB (Organize Sanayi Bölgeleri) uygulamaları ilk kez 1960’lı yılların başında planlı kalkınma politikalarına geçilmesiyle bölgesel dengesizliklerin ortadan kaldırılması, bölgesel, yerel ve sürdürülebilir kalkınma gibi hedefler doğrultusunda görülmeye başlamıştır. Bu bağlamda Türkiye’de ilk OSB uygulaması 1962 yılında kurulan Bursa OSB olup ülkemizde faaliyet gösteren OSB sayısı sürekli artmaktadır. Çalışmada sanayileşmenin ve kalkınmanın önemli araçlarından biri olarak kabul edilen OSB’lerin, bulunduğu ilde yer alan işletmelere etkileri Edirne OSB için incelenmiştir. Edirne OSB’ye gitme potansiyeli bulunan Edirne Merkez ilçede faaliyet gösteren üretici firmalara ve Edirne OSB’de faaliyet gösteren firmalara birbirine paralel sorularla ayrı ayrı hazırlanan anket formları uygulanmış ve elde edilen veriler SPSS 24.0 (Statistical Package for the Social Sciences) programı ile analiz edilmiştir. Sonuç olarak, Edirne OSB’nin bazı avantajları olmasına rağmen çok aktif olmadığı, sağladığı avantajların beklentilerin gerisinde kaldığı ve tamamlanması gereken birçok eksiğinin olduğu yönünde tespitlere ulaşılmıştır.

**Anahtar Kelimeler:** Organize Sanayi Bölgeleri (OSB), SPSS, Bölgesel, Kalkınma, Edirne

### Development and Organized Industrial Zones: A Research on Edirne OIZ

**Abstract:** Applications, for the first time, OIZ (Organized Industrial Zone) in Turkey started by the planned development policies at the beginning of the 1960s with targets of the elimination of regional imbalances, regional, local and sustainable development. In this context, the first application of OIZ in Turkey is OIZ Bursa founded in 1962 and the number of OIZs operating in the country has constantly increased. In this study, OIZs considered as one of the important tools of industrialization and development were examined for Edirne OIZ, which is connected to the enterprises in the province. The questionnaires, which prepared separately with parallel questions, were applied to the manufacturer companies in the central Edirne, who have the potential for operating in Edirne OIZ and companies already operating in Edirne OIZ, and the data obtained from the questionnaires was analyzed by SPSS 24.0 (Statistical Package for the Social Sciences) program. As a result, it is observed that although Edirne OIZ has some advantages, it is not very active, its advantages lag behind the expectations and there are many deficiencies that need to be completed.

**Keywords:** Organized Industrial Zones (OIZ), SPSS, Regional, Development, Edirne

#### 1. Giriş

Sanayileşme, sosyo-ekonomik kalkınmanın sağlanabilmesi için önemli bir basamaktır. Ülkelerin zenginleşip refah düzeylerinin yükselmesinde sanayileşmenin büyük etkisi vardır. Bundan dolayı kalkınma ile sanayileşme birbirine bağlı iki kavram olarak kullanılmaktadır.

Kökeni 1800’lü yıllarda başlayan sanayi hareketlerine dayanan OSB’ler 19. yüzyılda ortaya çıkmış ve ilk olarak İngiltere ve ABD’de uygulanmıştır. Türkiye’de ilki 1963 yılında uygulanmaya başlanılan 5 yıllık kalkınma planı (BYKP) dönemlerinde “sanayiye dayalı büyüme” ülkenin temel amaçlarından biri olmuştur.

Sanayileşmiş olan bir bölgenin kalkınma kriterleri belirli ölçütlere dayanmaktadır. Bu bağlamda sanayi bölgesi olan her yer kalkınmış sayılmaz. Ülkeler

hatta ülkelerin içinde iller sosyal ve ekonomik kalkınma açısından farklılıklar göstermektedir. Bazı bölgeler diğerlerine nazaran daha fazla gelişerek bölgeler arasında dengesizlikler oluşmaktadır. OSB’ler sanayi işletmelerinin toplu olarak buldukları alanlarda daha rahat ve daha kolay ham maddeye, enerjiye, nitelikli elemana, ucuz ve uygun ulaşım imkânları vb.lerine yakınlık durumlarıyla ilişkili olarak ortaya çıkmaktadır. Ortaya çıkan bu OSB’ler işletmelerin kaliteli ve ucuz üretim yapabilmelerine ve uygun koşullarda alt yapı hizmetlerinden yararlanmalarına olanak sağlayarak, gelişen sanayi alanlarının geniş imkânlarla sahip olmasını sağlarlar (Çam ve Esengül, 2011: 56).

OSB’ler dünyada ilk olarak 19. yy’ın başlarında ABD’de kendiliğinden ortaya çıkmıştır (ASKON, 2018). OSB’lerin ABD’deki özgün adı “Sanayi Parkı”dır. OSB’ler ile ilgili ilk bilinçli uygulama ise

\* Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İktisat ABD yüksek lisans programı mezunu Nesrin Çelik’in tez çalışmasından türetilmiştir.

1896 yılında İngiltere'nin Manchester kenti yakınlarında kurulan "Trafford Park" uygulamasıdır. Daha sonra sırasıyla 1899'da ABD'de ve 1904'te İtalya'da da uygulamalara başlanılmıştır.

1905 ve 1909 yıllarında özel girişimciler Chicago kentinde "Central Manufacturing" ve "Clearing" ismini verdikleri iki sanayi bölgesini kurmuşlardır. Bunlar aynı zamanda, modern anlamda endüstri bölgelerinin ilk örneklerini oluşturmuştur. ABD'deki ilk OSB uygulamaları olan bu uygulamaların amacı, sanayicilerin altyapılı sanayi arsası gereksinmelerinin karşılandığı bölgelere inşa eden özel firmaların, yani kısaca özel sektörün kâr elde etmelerini sağlamaktır. İkinci Dünya Savaşı ile birlikte başlayan dönemde, OSB'ler bir devlet yatırımı olarak görülmeye başlanmış, gelişmekte olan ülkelerde KOBİ'lerin geliştirilmesine hizmet edecek şekilde düzenlenmiştir. Geç sanayileşen ülkelerde ise OSB uygulamaları 1950'li yıllarda görülmektedir (Yüksel, 2018).

Türkiye'de ise OSB kurulması uygulaması 1960'lı yıllarda planlı kalkınma politikasına geçilmesiyle birlikte başlatılmıştır. Başlatılan planlı kalkınma hareketi, başta temel altyapı hizmetleri olmak üzere eğitimin yaygınlaştırılmasının yanı sıra OSB ve KSS'lerin geliştirilmesini de öngörmüştür. İlk üç planlı kalkınma döneminde, sanayinin "lokomotif" sektör olduğu saptanmış ve ekonomik dengenin kurulması, ekonomik ve sosyal kalkınmanın birlikte gerçekleştirilmesi, hızlı bir büyüme ve sanayileşmeye önem verilmesi gibi uzun vadeli hedefler belirlenmiştir (Bayülken ve Kütükoğlu, 2012: 3). Türkiye'de OSB'ler, bölgeler arasında dengeli gelişmenin imkân bulabilmesi için parasal ve fiziksel teşviklerin verilmesinin aracıdır (Veral, 2008: 2).

Belirlenen hedefler doğrultusunda; ülkede sanayinin geliştirilmesi amacıyla uygulamaya konulan pek çok teşvik tedbirlerinden biri olan OSB uygulamalarına, ilk olarak Dünya Bankasından alınan kredi ile 1962 yılında Bursa OSB'nin kurulmasıyla başlanmıştır. Türkiye'de OSB uygulamaları herhangi bir yasal mevzuatı olmadan 1982 yılına kadar devam etmiştir. Var olan bu mevzuat boşluğunun giderilmesi amacıyla 31 Ocak 1982 tarih ve 17591 sayılı Resmi Gazete'de "Sanayi ve Ticaret Bakanlığı Fonlar Yönetmeliği" yayımlanarak yürürlüğe konulmuştur.

1962–1967 yılları arasında OSB'lerin kurulması, beş yıllık kalkınma planlarındaki hedefler doğrultusunda, Bakanlar Kurulu kararları ile gerçekleştirilmiştir (Bayülken ve Kütükoğlu, 2012: 4).

OSB'lerin hızla çoğalması, OSB'lerin tüzel kişilikten yoksun olması sebebiyle pek çok hukuki sorunların meydana gelmesi yeni bir yasal düzenlemeyi zorunlu hale getirmiştir. Uzun süren araştırma ve çalışmalar sonucu 4562 sayılı Organize Sanayi Bölgeleri Kanunu 12.04.2000 tarihinde TBMM'de kabul edilmiş ve 15.04.2000 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir (Yüksel, 2018).

## 2. OSB ile İlgili Genel Bilgiler

### 2.1. OSB'nin Tanımı

OSB, sanayinin, uygun alanlarda yapılmasını sağlamak, kentleşmeyi yönlendirmek, çevre sorunlarını önlemek, bilgi ve bilişim teknolojilerinden yararlanmak, imalat sanayi türlerinin belirli bir plan dahilinde yerleştirilmeleri amacıyla, sınırları belirli arazi parçalarının gerekli alt yapı hizmetleriyle ve ihtiyaca göre tayin edilecek sosyal tesisler ve teknoparklar ile donatılıp planlı bir şekilde ve belirli sistemler dahilinde sanayi için tahsis edilmesiyle oluşturulan ve 4562 sayılı Organize Sanayi Bölgeleri Kanunu hükümlerine göre işletilen mal ve hizmet üretim bölgeleridir (ASKON, 2018).

TDK'nın (Türk Dil Kurumu) Büyük Türkçe Sözlüğünde OSB'ler; "Sanayi yatırımlarını özendirme ve sanayi üretiminin artmasını sağlamak amacıyla birbirleriyle uyumlu üretimde bulunan küçük ve orta ölçekli firmaların ortak altyapı hizmetlerinden yararlanmak üzere belirli alanda toplandığı büyük bölgeler" şeklinde tanımlanmaktadır (TDK, 2019).

Mer'i mevzuata göre dört tip OSB tanımı bulunmaktadır. Bunlar; farklı sektörlerde faaliyet gösteren tesislerin yer aldığı Karma OSB'ler, aynı sektör grubunda ve bu sektör grubuna dâhil alt sektörlerde faaliyet gösteren tesislerin yer aldığı İhtisas OSB'ler, 4562 sayılı kanununun 26'ncı maddesine göre özel hukuk tüzel kişilerince veya gerçek kişilerce kurulan özel OSB'ler ve Organize Küçük Sanayi Bölgeleri (OKSB) (Organize Sanayi Bölgeleri Üst Kuruluşu (OSBÜK), 2018) şeklinde tanımlanmaktadır.

### 2.2. Türkiye Ekonomisinde OSB'lerin İşlevi

OSB uygulaması Türkiye'de yıllardır sanayi yatırımlarının yapılmasında ve işletmelerin verimliliklerinin artırılmasında kritik bir görevi üstlenmektedir. OSB'ler yıllardan beri is yapmanın önündeki birçok engelin bulunduğu ülkemizde, bu engellerin görece olarak daha kolay aşılabildiği mikroklimalar işlevi görmektedirler (ASKON, 2018). OSB'ler hem bir mekân düzenleme aracı hem de bir kalkınma aracı olarak faaliyet göstermektedirler (Çetin ve Kara, 2008: 54).

OSB'lerin bölgesel kalkınma sürecinde üç önemli işlevi bulunmaktadır: Birincisi, OSB'lerin kuruluşundaki temel amaç olan sanayileşmenin yol açtığı olumsuz etkiler ortadan kaldırılarak çevreye duyarlı düzenli kentleşmenin sağlanmasıdır. İkincisi, üretim faaliyetlerinin verimli bir şekilde yürütülmesi için gerekli olan çok sayıdaki kamu hizmetinin girişimcilere ulaştırılabilmesidir. Altyapı bağlantıları tamamlanmış arsaya erişim, izin ve ruhsatların verilmesi, altyapı hizmetlerinin nitelikli ve ucuz olarak sağlanması bu işlevin unsurları arasındadır. Üçüncüsü, benzer faaliyetlerde bulunan firmaların aynı coğrafi yerleşke içinde bulunması sonucu birbirleri üzerinde olumlu etki yaratmalarıdır. Kümelenme yaklaşımıyla açıklanacak bu etki sonucu firmalar birbirleri arasındaki işlem maliyetlerini düşürerek ve sinerji yaratarak bir arada olmak suretiyle verimliliklerini artırmaktadırlar (ASKON, 2018). Türkiye'de ilk OSB'nin faaliyete geçtiği 1962 yılından bugüne kadar yaklaşık 300 adet OSB kurulmuştur ve 2019 yılında toplam 327 OSB faaliyet göstermektedir (Organize Sanayi Bölgeleri Üst Kurulu (OSBÜK), 2019). Gümrük Birliği uygulamasının başlamasıyla birlikte, 1995 yılından 2012 yılına kadar tamamlanan OSB sayısı 188 olmuştur. OSB devlet yardım ve teşviklerinden yararlanmış, bütçeden altyapı ve inşaat yatırımları için kredi almış ve sanayileşme politikasının önemli bir parçası haline gelmişlerdir. OSB'ler bir anlamda sanayileşme ile birlikte anılan, politik yatırım alanları olarak da bilinmektedir. 1995'ten sonra yapılan OSB'lerde ihtisas ve özel OSB'ler ön plana çıkmakta, aynı zamanda yabancı sermayeli yatırımlar özellikle tercih edilmektedir. Özellikle gıda, kimya, dayanıklı tüketim malı üretimi bu alanlara kaymıştır (Bayülken ve Kütükoğlu, 2012: 11-12).

2019 yılı itibarıyla en çok OSB'ye sahip bölge; Türkiye genelinde bulunan OSB'lerin %28,66'sının yer aldığı Marmara Bölgesi'dir. Türkiye'de bölgeler arasında OSB'lerden en çok pay alan ilk 3 bölge olan Marmara, İç Anadolu ve Karadeniz bölgelerinde toplam 190 adet OSB yer almaktadır. Bunun toplama oranı % 61,89'dur. İçerisinde en az OSB yer alan 2 bölge olan Doğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde yer alan OSB'ler ise toplamın % 13,68'ini oluşturmaktadır (Türkiye Cumhuriyeti Bilim, Sanayi, Teknoloji Bakanlığı, 2019).

### 2.3. Sanayi Bölgelerinin Kalkınmaya Etkileri

Cumhuriyetin ilanından itibaren 1950'lere kadar devletin sanayileşmede, özellikle temel sanayi sektörlerine yatırım yapılırken öncü ve teşvik edici olduğu bilinmektedir. Bir bölgenin kendi kaynaklarını ve potansiyelini kullanarak gelişmesi o bölgenin kendi ekonomisine katkı sağlayacağı kadar

ulusal ekonomiye de büyük katkılar sağlayacaktır (Dinçsoy, 2015: 88). Özellikle hem yurt içi hem de yurt dışı yatırımları bölgeye çekerek çarpan etkisinin yüksek olduğu sektörlerde istihdam yaratarak sağlanacak sağlıklı büyüme tercih edilmelidir (Okur Dinçsoy v.d., 2016: 64).

1950'lerden sonra Yabancı Sermaye girişi ve izlenen dış politikanın sonucu (NATO'ya giriş, ABD ile imzalanan bağımlılık anlaşmaları) sanayi için yapılan yatırımlar azaltılmış, ithalata dayalı bir "sanayi ürünü" kullanımı tercih edilerek, mevcut tesislerin yenilenmesi ve kapasite artırımından vazgeçilmiştir.

1960'ta dış ticaret ve cari açıktan kaynaklanan, sürekli enflasyonist politikanın ekonomiyi dışa bağımlı hale getirdiği, dış borç ve kredilere dayalı bir sanayileşme politikası ile karşı karşıya kalınmıştır (Bayülken ve Kütükoğlu, 2010:35).

1961 Anayasası'ndan sonra DPT'nin kurulmasıyla birlikte kurumsal anlamda planlama çalışmalarına başlanılmış ve yıllık ve 5 yıllık planlar yapılmıştır (Şahin, 2011: 37). Türkiye'de OSB'lerin kurulmasının hukuki dayanakları arasında 5 Yıllık Kalkınma Planları (BYKP) da bulunmaktadır. OSB'lerin kurulmasına yönelik çalışmalar planlı dönemden önce başlamış olmakla birlikte kurumsallaştırılmaları kalkınma planlarıyla birlikte olmuştur (Bilgin ve Ar, 2004: 92). İlk plan 1963 yılında yürürlüğe girmiştir. BYKP incelendiğinde de görülmektedir ki OSB uygulamaları 1. BYKP döneminden itibaren tüm kalkınma planlarında yer alarak sanayinin geliştirilmesi ve bölgesel kalkınmanın gerçekleştirilmesine yönelik tedbirler arasında gösterilmiştir.

### 3. Edirne OSB

Edirne OSB 1994 yılında, Domurcalı Köyü, Süloğlu, Edirne'de, 1070000 m<sup>2</sup> toplam alana karma OSB olarak kurulmuştur (Edirne OSB, 2019). Edirne OSB; Avrupa birliğine en yakın OSB, ana yollara ve sınır kapılarına çok yakın, istenilen ölçülerde, uygun fiyat ve şartlarda arsa temini, satışa hazır, her parselde altyapı olanağı, kesintisiz ve ucuz elektrik enerjisi imkânı, tarımsal ve hayvansal hammaddelere kolay ulaşım, üretim mamüllerinin kolay ithalatı, müşterek arıtma tesisi, altyapı ve sosyal tesis kredisi, nitelikli ve bol iş gücü, uygun bir çalışma ortamı, jeolojik yönden ideal bir arazi olmasının etkisiyle avantajlı hale gelmekte ve tercih edilmektedir.

Edirne OSB'nin şehre olumlu etkileri şu şekilde sıralanabilir: Şehrin planlı gelişmesinin sağlanması, tarım alanlarının sanayide kullanılmasının önlenmesi, tarım dışı alanların sanayide kullanılmasının sağlanması, müşterek arıtma tesisi

ile çevre sorunlarının önlenmesi, yatırımcılara altyapı ve sosyal tesisler hazırlanmış ucuz arsa/arazi temin ve devletin sağlayacağı teşvikler sayesinde sanayinin bu bölgede gelişmesi teşvik edilmektedir (Trakya Kalkınma Ajansı, 2013).

#### **4. Edirne OSB'nin Bölgedeki Firmalara Etkilerinin İncelenmesi**

##### **4.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi**

Araştırmanın ana amacı hem bölgenin kalkınma açısından hem de OSB'lerin firmalara avantaj sağlama durumlarını ve Edirne OSB'nin etkinliğini değerlendirmektir. Bunun dışında Edirne OSB'de yer almayan Edirne Merkez ilçede faaliyet gösteren üretici firmaların Edirne OSB'ye yönelik öngörülerini ve Edirne OSB'de yer alan firmaların ise Edirne OSB'nin etkinliği ile ilgili görüşlerini belirlemek, Edirne OSB'de eksik olduğu düşünülen etmenleri tespit etmek, firmaların karşılaştıkları sorunları belirlemek bu sayede eksikliklerin giderilerek Edirne OSB'nin daha etkin çalışmasına katkıda bulunmaktadır.

Yapılan literatür taramaları sonucunda Edirne OSB ile ilgili yeterli çalışma olmadığı tespit edilmiş bu nedenle bu konu ile ilgili detaylı çalışma yapılmaya karar verilmiştir.

##### **4.2. Araştırmanın Kapsamı**

Araştırma çalışmasına geniş kapsamlı literatür çalışması yapılarak başlanılmıştır. Çalışmanın devamında yüz yüze görüşmeler ve 2 farklı kesime birbirine paralel olarak hazırlanan anket sorularının uygulanması şeklinde devam edilmiştir. Bu farklı kesimlerin ilkinin ana kütlelerini Edirne Merkez ilçede faaliyet gösteren, Edirne OSB'ye gitme potansiyeline sahip üretici firmalar oluştururken, ikincinin ana kütlelerini Edirne OSB'de faaliyet gösteren firmalar oluşturmaktadır.

Edirne Merkez ilçede 73 adet firmaya, Edirne OSB'de de 18 adet firmaya anket yapılabileceği tespit edilmiştir. İsimleri listelenen firmalardan Merkez ilçede bulunanların bir kısmının Edirne OSB'de bulunması, bir kısmının kapalı olması, bir kısmının da Edirne OSB'de bulunmaya uygun olmaması gibi sebeplerle anket çalışması yapılabilecek firma sayısı 41 adet kalmıştır. Bu firmaların yetkililerinden birkaçının anket çalışması yapmak istememeleri birkaçının da anket sorularımızı tam olarak cevaplamamaları gibi sebeplerden dolayı Edirne Merkez ilçede geriye kalan toplam 26 adet firmanın yetkilileri tarafından anket çalışması cevaplanmıştır. Edirne OSB'de ise 18 adet firmadan 5 adetine yetkili kişiye ulaşamaması, firmanın kapalı olması, anket yapmak istenilmemesi gibi sebeplerden dolayı anket çalışması

uygulanamamış, toplam 13 adet firmaya anket uygulanabilmiştir.

##### **4.3. Araştırmanın Sınırlılıkları**

Ana kütlelerin küçük olmasının yanı sıra bazı firma yetkililerinin anketi cevaplamak istememeleri, anketi cevaplayan firma yetkililerinden birkaçının anket cevaplandırmasını eksik bırakmaları gibi sebeplerden dolayı örneklem büyüklüğü daha da küçülmüştür. Örneklem büyüklüğünün küçük olması analiz aşamasında kullanılabilecek testlerin çok sınırlı kalmasına ve çeşitli sorunlar yaşanmasına neden oldu.

Birçok araştırma için etkili olan zaman ve maliyet kısıtları bu çalışmada da etkili oldu. Bunların dışında çalışma için bir diğer kısıt da daha önce OSB'ler ile ilgili pek fazla çalışma yapılmamış olması özellikle de Edirne OSB ile ilgili çok çok az sayıda çalışma yapılmış olmasıdır.

##### **4.4. Araştırmanın Yöntemi ve Değerlendirme Araçları**

Araştırmada verilerin toplanmasında yüz yüze görüşme tekniği ve anket uygulaması yöntemi kullanılmıştır. Araştırmada anket formu hazırlanmadan önce öncelikle literatür taraması yapılmış ve Edirne OSB'nin yönetim kadrosundan bazı kişiler ve bazı firma yetkilileriyle ön görüşmeler yapılmıştır. Yapılan bu ön görüşmelerden elde edilen veriler ve benzer konuda hazırlanmış olan farklı anket çalışmalarından uyarlanan sorularla hem Edirne Merkez ilçede faaliyet gösteren üretici firmalar için hem de Edirne OSB'de faaliyet gösteren firmalar için birbirine paralel sorulardan oluşan 2 farklı anket formu oluşturulmuştur. Oluşturulan anket formları firma yetkililerine uygulandıktan sonra anket formlarına ait cevaplar öncelikle Microsoft Excell programında yazılmış, daha sonra Excell'den alınan veriler SPSS 24.0 sürümü ile analiz edilmiştir.

##### **4.5. Araştırma Bulgularının Değerlendirilmesi**

Edirne Merkez ilçede ve Edirne OSB'de faaliyet gösteren firmalar için yapılan anket çalışmalarına katılan firma yetkililerine ait demografik verilerin frekans analizi sonucu elde edilen veriler Tablo 1'de yer almaktadır. Frekans dağılımı; bir veya birden fazla değişkenin değerlerinin veya o değişkenin puanlarının dağılımına ait özellikleri tanımlamak için verilerin sayı ve yüzde olarak verilmesidir (Büyüköztürk, 2016: 21). Yapılan anket çalışmalarına ait verilere göre katılımcıların cinsiyet, yaş, medeni durum, çocuk sayısı, eğitim durumu, aylık gelir, firmadaki unvan bilgileri ve firmanın hukuki yapısı, faaliyet sektörü, çalışan kişi sayısı gibi bilgiler frekans analizi ile tespit edilmiştir.

Tablo 1. Ankete Katılan Firma Yetkililerine Ait Demografik Veriler

Faktör	Edirne Merkez Frekans	Edirne Merkez (%)	Edirne OSB Frekans	Edirne OSB (%)
<b>Cinsiyet</b>				
Kadın	6	23,1	2	15,4
Erkek	20	76,9	11	84,6
<b>Yaş</b>				
30 yaş ve Altı	4	15,4	2	15,4
31-35 yaş	2	7,7	2	15,4
36-40 yaş	5	19,2	4	30,8
41-45 yaş	5	19,2	1	7,7
46-50 yaş	5	19,2	2	15,4
51 yaş ve Üzeri	5	19,2	2	15,4
<b>Medeni Durum</b>				
Evli	23	88,5	12	92,3
Bekar	3	11,5	1	7,7
<b>Çocuk Sayısı</b>				
0	9	34,6	7	53,8
1	5	19,2	3	23,1
2	9	34,6	3	23,1
3	2	7,7	-	-
7	1	3,8	-	-
<b>Eğitim Durumu</b>				
İlköğretim	4	15,4	1	7,7
Ortaöğretim	10	38,5	4	30,8
Ön lisans	2	7,7	-	-
Lisans	9	34,6	7	53,8
Yüksek lisans	1	3,8	1	7,7
<b>Aylık Gelir</b>				
1000 TL ve Aşağısı	1	3,8	-	-
1001-2000 TL	5	19,2	1	7,7
2001-3000 TL	8	30,8	7	53,8
3001-4000 TL	3	11,5	-	-
4001-5000 TL	8	30,8	1	7,7
5001-6000 TL	1	3,8	3	23,1
7001 TL ve üzeri	-	-	1	7,7
<b>Firmadaki Unvan</b>				
Müdür/Yönetici	9	34,6	9	69,3
Bölüm Sorumlusu	3	11,5	1	7,7
İşletme Sahibi/ Ortağı	14	53,9	3	23,1

Yukarıda yer alan Tablo 1’de de görüldüğü gibi Edirne Merkez ilçe örneklem dağılımındaki firma yetkililerinin %23,1’i kadın, %76,9’u erkektir. Ağırlıklı olarak 35 yaş üstü olan katılımcıların %88’i evli ve %65,4’lük kısmı çocuk sahibidir. Katılımcıların yarısından fazlası (%53,9’u) ön lisans ve üzeri eğitim düzeyindedir. %76,9’luk kısmı 2001-6000 TL arasında ücret almaktadır. Araştırmaya katılan firma yetkililerinin firmadaki unvanlarına bakıldığında en büyük payın %53,8’le işletme sahibi/ortağı unvanında olduğu ve onu sırasıyla %34,6’lık payla müdür/yönetici ve %11,5’lik payla bölüm sorumlusu unvanındakilerin takip ettiği görülmektedir.

Edirne OSB örneklem dağılımındaki firma yetkililerinin %15,4’ü kadın, %84,6’sı erkektir. Ağırlıklı olarak 35 yaş üstünde olan firma yetkilileri en çok (%30,8) 36-40 yaş aralığındadırlar. Katılımcıların ağırlıklı çoğunluğu %92,3’ü evli ve sadece % 46,2’lik kısmı çocuk sahibidir. %53,8’i lisans olmak üzere çalışmaya katılan firma yetkililerinin %61,5’i lisans ve üzeri eğitim düzeyindedir. Katılımcıların sadece %7,7’si 1001-2000 TL arasında ücret alırken, geriye kalan %92,3’lük kısmı 2001 TL ve üzerinde ücret almaktadır. 2001 TL ve üzeri ücret alanların içinde en büyük pay %53,8 ile 2001-3000 TL arasında ücret

alanlarıdır. Araştırmaya katılan firma yetkililerinin firmadaki unvanlarına bakıldığında en büyük payın %69,3'le müdür/yönetici unvanında olduğu ve onu sırasıyla %23,1'lik payla işletme sahibi/ortağı ve %7,7'lik payla bölüm sorumlusu unvanındakilerin takip ettiği görülmektedir.

Edirne Merkez ilçede ve Edirne OSB'de faaliyet gösteren firmalar için yapılan anket çalışmalarına katılan firmalara ait temel veriler Tablo 2'de yer almaktadır.

Tablo 2. Ankete Katılan Firmalara Ait Temel Bilgiler

Faktör	Edirne Merkez Frekans	Edirne Merkez (%)	Edirne OSB Frekans	Edirne OSB (%)	
<b>Firmanın Hukuki Yapısı</b>					
Şahıs	9	34,6	2	15,4	
Anonim	2	7,7	5	38,5	
Limited	15	57,7	6	46,2	
<b>Firmanın Faaliyet Sektörü</b>					
Hijyen Ürünleri	-	-	1	7,7	
Makine, Motor Sanayi	1	3,8	1	7,7	
Gıda	15	57,7	-	-	
İnşaat Elemanları	2	7,7	1	7,7	
Kimya Sanayi	-	-	1	7,7	
Tekstil ve Konfeksiyon	4	15,4	2	15,4	
Orman Ürünleri	2	7,7	-	-	
Alüminyum, Metal	-	-	5	38,5	
Diğer	2	7,7	2	15,4	
<b>Çalışan Kişi Sayısı</b>	<b>Edirne Merkez Frekans</b>	<b>Edirne Merkez (%)</b>	<b>Çalışan Kişi Sayısı</b>	<b>Edirne OSB Frekans</b>	<b>Edirne OSB (%)</b>
2	4	15,4	5	1	7,7
4	1	3,8	6	1	7,7
5	1	3,8	10	1	7,7
7	2	7,7	12	1	7,7
8	1	3,8	20	1	7,7
9	1	3,8	30	1	7,7
10	4	15,4	32	1	7,7
15	2	7,7	35	1	7,7
18	1	3,8	40	1	7,7
22	1	3,8	46	1	7,7
30	3	11,5	52	1	7,7
70	1	3,8	86	1	7,7
80	1	3,8	110	1	7,7
90	1	3,8			
485	1	3,8			
3000	1	3,8			

Yukarıda yer alan Tablo 2'de de görüldüğü gibi Edirne Merkez ilçe örneklem dağılımındaki firmaların %57,7'lik payla ağırlıklı çoğunluğu limited şirkettir. Limited şirketleri sırasıyla %34,6 payla şahıs şirketleri ve %7,7 payla anonim şirketler takip etmektedir. Edirne Merkez ilçede faaliyet gösteren firmaların faaliyet sektörleri çeşitlilik göstermektedir. Çalışma yapılan firmaların faaliyet gösterdiği sektörlerde en büyük pay %57 ile gıda sektöründedir. Gıda sektörünün dışında firmalar tekstil ve konfeksiyon (%15,4), orman ürünleri (%7,7), inşaat elemanları (%7,7), makine, motor sanayi (%7,7), meyve sabunculuğu (7,7)

sektörlerinde faaliyet göstermektedir. Çalışmaya katılan firmaların çalışan sayılarına ait verilere bakıldığında Edirne Merkez ilçe örneklem dağılımındaki firmaların %81'inin 30 kişi ve daha az sayıda çalışanı olduğunu, 90 kişiden fazla çalışanı olan yalnızca 2 firmanın olduğunu ve en fazla çalışanı olan firmada 3000 kişinin çalıştığını görmekteyiz.

Edirne OSB örneklem dağılımındaki firmaların ağırlıklı çoğunluğu (%46,2'si) limited şirket, %38,5'i anonim şirket ve %15,4'ü şahıs şirkettir. Edirne OSB'de faaliyet gösteren firmaların faaliyet

sektörleri çeşitlilik göstermekle birlikte çalışmaya katılan firmalar arasında en çok (%38,5) alüminyum, metal sektöründe faaliyet gösteren firmaların olduğu görülmektedir. Edirne OSB’de çalışmaya katılan firmalar ayrıca tekstil ve konfeksiyon, hijyen ürünleri, inşaat elemanları, makine, motor sanayi ve kimya sanayi sektörlerinde de faaliyet göstermektedirler. Çalışmaya katılan firmaların çalışan sayılarına ait verilerine bakıldığında çalışan sayıları farklılık göstermekle birlikte Edirne OSB’de en az sayıda çalışanı olan firmanın 5, en fazla çalışanı olan firmanın 110 çalışanı olduğu görülmektedir.

Anket çalışmasına katılan örneklem grubuna yöneltilmiş olan sorularda birden fazla tercihte bulunulması mümkün olan sorulara verilen yanıtlar SPSS paket programında Multiple Response seçeneği ile çoklu cevap analizi yapılmıştır. Bu tür sorularda toplam n sayısı örneklem sayısını geçmektedir.

Ankete katılan firmaların ithalat yapma durumlarına ilişkin verdikleri cevaplara ait veriler aşağıda yer alan Tablo 3’te gösterilmektedir.

Firmaların ithalat yapma durumlarına ait Tablo 3’te yer alan veriler incelendiğinde Edirne Merkez ilçe örneklem grubundaki firmaların ağırlıklı çoğunluğunun (%80,8) ithalat yapmadığı, sadece %19,2’sinin ithalat yaptığı; Edirne OSB örneklem grubundaki firmaların ise ağırlıklı çoğunluğunun (%69,2) ithalat yaptığı, %30,8’inin ise ithalat yapmadığı görülmektedir. Edirne Merkez ilçe örneklem grubundaki firmaların ithalat yaptığı ülkeler çeşitlilik göstermekle birlikte en çok ithalat yapılan ülke %18,2’lik pay ile Bulgaristan’dır. Edirne OSB örneklem grubundaki firmaların en çok ithalat yaptıkları 3 ülke Almanya (%25,0), Çin (%20,0) ve İsviçre (%10,0) olarak sıralanmaktadır.

Ankete katılan firmaların ihracat yapma durumlarına ilişkin verdikleri cevaplara ait veriler aşağıda yer alan Tablo 4’te gösterilmektedir.

Tablo 3. Ankete Katılan Firmaların İthalat Yapma Durumlarına Ait Veriler

İthalat Yapma Durumları	Edirne Merkez (%)	Edirne OSB (%)
İthalat Yapmıyoruz	80,8	30,8
İthalat Yapıyoruz	19,2	69,2
<b>Toplam</b>	<b>100,0</b>	<b>100,0</b>

Tablo 4. Ankete Katılan Firmaların İhracat Yapma Durumlarına Ait Veriler

İhracat Yapma Durumları	Edirne Merkez (%)	Edirne OSB (%)
İhracat Yapmıyoruz	73,1	23,1
İhracat Yapıyoruz	26,9	76,9
<b>Toplam</b>	<b>100,0</b>	<b>100,0</b>

Tablo 4’te de görüldüğü gibi Edirne Merkez ilçe örneklem grubundaki firmaların yalnızca %26,9’u ihracat yapıyorken ağırlıklı çoğunluğu (%73,1) ihracat yapmamaktadırlar. Edirne Merkez ilçe örneklem grubunda çalışmaya katılan firmaların %26,9’luk kısmını oluşturan ihracat yapan firmaların en çok ihracat yaptıkları ülkeler Almanya (%15,8), İngiltere (%15,8) ve İspanya (%10,5) yer almaktadır.

Edirne OSB örneklem grubundaki firmaların ihracat yapma durumlarına ait veriler incelendiğinde ise Merkez ilçe örneklem grubundaki firmaların aksine

Edirne OSB’de çalışmaya katılan firmaların ağırlıklı çoğunluğunu oluşturan %76,9’unun ihracat yaptığı, %23,1’inin ise ihracat yapmadığı görülmektedir. Edirne OSB örneklem grubundaki firmalardan ihracat yapanların en çok ihracat yaptıkları ülkelerin başında %16,7 oranla Almanya, %8,3 ile Fransa ve %8,3 ile Irak yer almaktadır.

Ankete katılan firmalardan ihracat yapmayanların ihracat yapmama nedenlerine yönelik verdikleri çoklu cevapların frekans değerleri aşağıda yer alan Tablo 5’te gösterilmektedir.

Tablo 5. Ankete Katılan Firmalardan İhracat Yapmayan Firmaların İhracat Yapmama Nedenleri

İhracat Yapmama Nedenleri	Edirne Merkez Yüzde (%)	Edirne OSB Yüzde (%)
Dış Pazarları Tanımama	21,2	25,0
Üretim Yetersiz Olması	24,2	8,3
Nitelikli Eleman Sayısının Az Olması	9,1	16,7
Sermayenin Yetersiz Olması	15,2	16,7
Firma Bilinirliğinin Yetersiz Olması	9,1	25,0
Maliyetlerin Yüksek Olması	9,1	8,3
Diğer	12,1	0,0
<b>Toplam</b>	<b>100,0</b>	<b>100,0</b>

Toplam n sayısı, örneklem sayısını geçmektedir

Tablo 5'te yer alan verilerden de görüldüğü gibi Edirne Merkez ilçe örneklem grubundaki ihracat yapmayan firmaların ihracat yapmama nedenlerinin başında üretimin yetersiz olması (%24,2), dış pazarları tanımama (%21,2), sermayenin yetersiz olması (%15,2) yer almaktadır. Bu nedenlerin dışında firmaların ihracat yapmamalarında firmalarındaki nitelikli eleman sayısının az olması, firma bilinirliğinin yetersiz oluşu, maliyetlerin yüksek olması ve ayrıca diğer faktöründe belirtmiş oldukları firma ile ilgilenen kişilerin okuyor olması, prosedürler ve Türkiye'de fiyatların pahalı olması gibi nedenler de etkili olmaktadır.

Edirne OSB örneklem grubundaki ihracat yapmayan firmaların ihracat yapmamalarında etkili olan faktörlerin başında ise dış pazarları tanımama (%25,0) ve firma bilinirliğinin yetersiz olması (%25,0) yer almaktadır. Bunların dışında sermayenin yetersiz olması (%16,7), nitelikli eleman sayısının yetersiz olması (%16,7), üretimin yetersiz olması (%8,3) ve yol, gümrükleme vb. maliyetlerin yüksek olması (%8,3) da firmaların ihracat yapmamalarında etkili olmaktadır. Ankete katılan firmaların yatırımlarını finanse etme şekillerine yönelik verdikleri çoklu cevapların frekans değerleri aşağıda yer alan Tablo 6'da gösterilmektedir.

Tablo 6. Ankete Katılan Firmaların Yatırımlarını Finanse Etme Şekli

Yatırımların Finansman Türü	Edirne Merkez Yüzde (%)	Edirne OSB Yüzde (%)
Öz kaynaklardan Yararlanarak	51,4	85,7
Hibe Destek Programlarından Yararlanarak	10,8	0,0
Kredi Kullanarak, Borçlanarak	32,4	14,3
Diğer	5,4	0,0
<b>Toplam</b>	<b>100,0</b>	<b>100,0</b>

Toplam n sayısı, örneklem sayısını geçmektedir

Tablo 6'da da görüldüğü gibi Edirne Merkez ilçe örneklem grubundaki firmaların yarısından fazlası (%51,4'ü) yatırımlarını öz kaynaklarından yararlanarak finanse etmektedir. Geri kalan kısmı ise yatırımlarını kredi kullanıp/borçlanarak (%32,4) ve hibe destek programlarından yararlanarak (%10,8) gerçekleştirmektedirler. Edirne OSB örneklem grubundaki firmaların tamamına yakını

(%85,7'si) yatırımlarını öz kaynaklardan yararlanarak, geri kalan kısmı ise kredi kullanarak/borçlanarak finanse etmektedirler.

Ankete katılan firmaların yatırım yapma planlarının bulunması durumuna yönelik verdikleri cevapların yüzdeler değeri aşağıda yer alan Tablo 7'de gösterilmektedir.

Tablo 7. Ankete Katılan Firmaların Yatırım Planları Varlığı Durumları

Yatırım Planlarının Varlığı Durumu	Edirne Merkez (%)	Edirne OSB (%)
Yatırım Yapmayı Düşünmüyoruz	14,0	6,9
Yatırım Yapmayı Düşünüyoruz	86,0	93,1
<b>Toplam</b>	<b>100,0</b>	<b>100,0</b>

Tablo 7'de yer alan değerlerden de görüldüğü gibi Edirne Merkez ilçeden çalışmaya katılan firmaların ağırlıklı çoğunluğu %86,0 yatırım yapmayı düşünüyorken %14,0'ü yatırım yapmayı düşünmemektedirler. Yatırım yapmayı düşünmeyen firmaların bir kısmının yatırım yapmayı düşünmemelerinin nedeni yakın zamanda yatırım yapmış olmalarıdır.

Edirne OSB örneklem grubundakilerin ise tamamına yakını %93,1 yatırım yapmayı düşünüyorken yalnızca %6,9'u yatırım yapmayı düşünmemektedirler.

Anket çalışmasına katılan firmalardan yatırım yapma planı olanların planladıkları yatırımların amaçlarına yönelik sorulara verdikleri çoklu cevapların frekans değerleri aşağıda yer alan Tablo 8'de gösterilmektedir. Edirne Merkez ilçe örneklem

grubunun ağırlıklı çoğunluğunu oluşturan yatırım yapma planları olan firmalar en çok %30,2 firmanın üretim kapasitesini arttırmak amacıyla yatırım yapmayı planlamaktadırlar. Firmanın üretim kapasitesini arttırmak amacının dışında yeni makine ve teçhizat alma, istihdamı arttırma, yeni pazarlara açılma, yeni ürün hizmet geliştirmek, Ar-Ge, inovasyon ve TV, reklam ve tanıtım amaçlarıyla da yatırım yapmayı planlamaktadırlar. Edirne OSB örneklem grubundaki yatırım yapma planı olan firmalar en çok firmanın üretim kapasitesini arttırmak amacıyla yatırım yapmayı planlamaktadırlar. Bunun dışında firmaların %25,9'u yeni makine ve teçhizat alma, %14,8'i yeni pazarlara açılma, %11,1'i istihdamı arttırmak amacıyla, %7,4'ü Ar-Ge, inovasyon, %7,4'ü yeni ürün/hizmet geliştirmek, %3,7'si ek bina inşa etmek amaçlarıyla da yatırım yapmayı planlamaktadırlar.



Tablo 8. Ankete Katılan Firmalardan Yatırım Planı Olan Firmaların Planladıkları Yatırımların Amaçları

Planlanan Yatırımların Amaçları	Edirne Merkez (%)	Edirne OSB (%)
Firmanın Üretim Kapasitesini Artırma	30,2	29,7
Yeni Makine ve Teçhizat Alma	21,0	25,9
Ar-Ge, İnnovasyon	2,3	7,4
İstihdamı Artırma	18,6	11,1
Yeni Ürün ve Hizmet Geliştirme	11,6	7,4
Yeni Pazarlara Açılma	14,0	14,8
Diğer	2,3	3,7
<b>Toplam</b>	<b>100,0</b>	<b>100,0</b>

Toplam n sayısı, örneklem sayısını geçmektedir

Anket çalışmasına katılan firmaların teşvik ve desteklerden yararlanma durumlarına ve teşvik desteklerden yararlananların yararlandıkları

kurumlara yönelik verdikleri çoklu cevapların frekans değerleri aşağıda yer alan Tablo 9 ve Tablo 10'da gösterilmektedir.

Tablo 9. Ankete Katılan Firmaların Teşvik ve Desteklerden Yararlanma Durumları

Teşvik ve Desteklerden Yararlanma Durumları	Edirne Merkez (%)	Edirne OSB (%)
Teşvik ve Desteklerle İlgili Bilgimiz Yok	6,5	0,0
Teşvik ve Desteklerle İlgili Bilgimiz Var Fakat Yararlanmadık	25,8	57,1
Teşvik ve Desteklerden Yararlandık	67,7	42,9
<b>Toplam</b>	<b>100,0</b>	<b>100,0</b>

Yukarıda yer alan Tablo 9'da görüldüğü gibi Edirne Merkez ilçede çalışmaya katılan firmaların %6,5'i teşvik ve desteklerle ilgili bilgi sahibi olmayan firmalar, %25,8'i teşvik ve desteklerle ilgili bilgi sahibi olmalarına rağmen teşvik ve desteklerden yararlanmayan firmalar olmak üzere toplamda %32,3'ü teşvik ve desteklerden yararlanmamışlarken, ağırlıklı çoğunluğu oluşturan %67,7'si teşvik ve desteklerden yararlanmışlardır.

Edirne OSB'de faaliyet gösteren firmalardan çalışmaya katılan firmaların hepsinin teşvik ve desteklerle ilgili bilgileri bulunmaktadır. Tablo 9'da yer alan verilerden de görüldüğü gibi bu firmaların

ağırlıklı çoğunluğunu oluşturan %57,1'lik kısmı teşvik ve destekler ile ilgili bilgileri olmalarına rağmen teşvik ve desteklerden yararlanmayan firmalardan oluşurken geriye kalan % 42,9'luk kısım ise teşvik ve desteklerden yararlananlardan oluşmaktadır.

Edirne Merkez ilçede faaliyet gösteren firmalardan çalışmaya katılanların %67,7'sini, Edirne OSB'de çalışmaya katılan firmaların %42,9'unu oluşturan teşvik ve desteklerden yararlanmış olan firmaların yararlandıkları kurumlara ait veriler Tablo 10'da yer almaktadır.

Tablo 10. Teşvik ve Desteklerden Yararlanan Firmaların Yararlandığı Kurumlar

Teşvik ve Desteklerden Yararlanılan Kurumlar	Edirne Merkez (%)	Edirne OSB (%)
KOSGEB	47,7	33,3
TRAKYAKA	14,3	0,0
Ekonomi Bakanlığı	4,7	33,3
STB	19,0	0,0
Diğer	14,3	33,3
<b>Toplam</b>	<b>100,0</b>	<b>100,0</b>

Toplam n sayısı, örneklem sayısını geçmektedir

Tablodaki verilerden de görüldüğü gibi Edirne Merkez ilçe örneklem grubundakilerin teşvik ve desteklerden yararlandıkları kurumlar KOSGEB (47,7), Sanayi ve Ticaret Bakanlığı (%19,0), TRAKYAKA (%14,3), Ekonomi Bakanlığı (%4,7) ve İŞKUR; Edirne OSB örneklem grubundakilerin teşvik ve desteklerden yararlandıkları kurumlar ise KOSGEB, Ekonomi Bakanlığı'dır.

Anket çalışmasına katılan firmalardan teşvik ve desteklerden yararlanan firmaların yararlandıkları teşvik ve destek türlerine ait çoklu cevapların frekans değerleri aşağıda yer alan Tablo 11'de gösterilmektedir.

Tablo 11'de yer alan veriler incelendiğinde Edirne Merkez ilçe örneklem grubundaki firmalar içinde teşvik ve desteklerden yararlanan firmaların en çok (%28,5) makine ve teçhizat KDV istisnasından

yararlandıkları görülmektedir. Bunun dışında yatırım teşvik fonundan sağlanan kredi tahsisi (%18,9), enerji desteği (%9,6), sigorta primi işveren hissesi desteği (%9,6), fuarlara katılım desteği (%9,6), istihdam ve yatırım artışı vergi istisnaları

(%4,7), vergi, resim, harç istisnaları (%4,7), eğitim yardımları (%4,7) ve ayrıca test, analiz kalibrasyon desteği ile reklam ve tanıtım desteğinden de yararlandıkları görülmektedir.

Tablo 11. Ankete Katılan Firmalardan Teşvik ve Desteklerden Yararlanan Firmaların Yararlandıkları Teşvik ve Destek Türleri

Yararlanılan Teşvik ve Destek Türleri	Edirne Merkez (%)	Edirne OSB (%)
Enerji Desteği	9,6	7,1
Makine ve Teçhizat KDV İstisnası	28,5	14,3
İstihdam ve Yatırım Artışı Vergi İstisnaları	4,7	14,3
Yatırım Teşvik Fonundan Sağlanan Kredi Tahsisi	18,9	0,0
Sigorta Primi ve İşveren Hissesi Desteği	9,6	14,3
Fuarlara Katılım Desteği	9,6	14,3
Vergi, Resim, Harç İstisnaları	4,7	7,1
Eğitim Yardımları	4,7	7,1
Gümrük Vergisi İstisnası	0,0	7,1
Danışmanlık Hizmetleri	0,0	7,1
Ar-Ge, İnnovasyon ve Endüstriyel Uygulama Yardımları	0,0	7,1
Diğer	9,6	0,0
<b>Toplam</b>	<b>100,0</b>	<b>100,0</b>

Toplam n sayısı, örneklem sayısını geçmektedir

Edirne OSB örneklem grubundaki firmalardan teşvik ve desteklerden yararlanmış olan firmaların yararlandıkları teşvik ve destek türleri çeşitlilik göstermekle birlikte en çok her biri %14,3'lük paya sahip olan makine ve teçhizat KDV istisnası, istihdam ve yatırım artışı vergi istisnaları, sigorta primi ve işveren hissesi desteği, fuarlara katılım desteğinden yararlandıkları görülmektedir. Bu teşvik ve destek türlerinin dışında enerji desteği, vergi, resim, harç istisnaları, gümrük vergisi istisnası, danışmanlık hizmetleri, Ar-Ge, innovasyon ve endüstriyel uygulama yardımları ve eğitim yardımları türlerindeki teşvik ve desteklerden de yararlandıkları görülmektedir.

Anket çalışmasına katılan firmaların OSB'ler hakkında bilgi edinme yollarına yönelik verdikleri

çoklu cevapların frekans değerleri aşağıda yer alan Tablo 12'de gösterilmektedir.

Tablo 12'de görüldüğü gibi Edirne Merkez ilçeden çalışmaya katılan firmaların %20'si internet, %20'si iş ilişkisi, %20'si aile, arkadaş, akrabaları, %10'u yazılı/görsel medya, %3,3'ü broşür/ilan yoluyla OSB'ler ile ilgili bilgi sahibi olurken %26,7'sinin OSB'lerle ilgili hiçbir bilgileri yoktur.

Edirne OSB'de çalışmaya katılan firmaların ise %41,2'si OSB'lerle ilgili bilgileri iş ilişkisi ile öğrenmişlerdir. Yine Tablo 12'deki verilerden görüldüğü üzere iş ilişkisinin dışında firmalar OSB ile ilgili bilgileri internet (%17,6), aile, arkadaş, akrabalarından (%11,8), yazılı/görsel medyadan (%11,8), broşür ve ilanlardan (%5,9) ve kalkınma destek ofislerinden (%11,8) de edinmişlerdir.

Tablo 12. Ankete Katılan Firmaların OSB'lerle İlgili Bilgi Edinme Yolları

OSB İle İlgili Bilgi Edinme Yolları	Edirne Merkez (%)	Edirne OSB (%)
Hiçbir Bilgi Yok	26,7	0,0
İnternet	20,0	17,6
Broşür, İlan	3,3	5,9
İş İlişkisi	20,0	41,2
Aile, Arkadaş, Akriba	20,0	11,8
Yazılı/ Görsel Medya	10,0	11,8
<b>Toplam</b>	<b>100,0</b>	<b>100,0</b>

Toplam n sayısı, örneklem sayısını geçmektedir.

Anket çalışmasına katılan firmaların Edirne OSB hakkında bilgi edinme yollarına yönelik verdikleri

çoklu cevapların frekans değerleri aşağıda yer alan Tablo 13'te gösterilmektedir.

Tablo 13. Ankete Katılan Firmaların Edirne OSB ile İlgili Bilgi Edinme Yolları

Edirne OSB İle İlgili Bilgi Edinme Yolları	Edirne Merkez (%)	Edirne OSB (%)
Hiçbir Bilgim Yok	27,3	0,0
İnternet	15,2	17,6
Broşür, İlan	3,0	5,9
İş İlişkisi	21,2	41,2
Aile, Arkadaş, Akraba	18,2	11,8
Yazılı/ Görsel Medya	15,2	11,8
Diğer	0,0	11,8
<b>Toplam</b>	<b>100,0</b>	<b>100,0</b>

Toplam n sayısı, örneklem sayısını geçmektedir.

Tablo 13'te görüldüğü gibi Edirne Merkez ilçe örneklem dağılımında yer alan firmaların %21,2'si iş ilişkisi, %18,2'si aile, arkadaş, akrabaları, %15,2'si internet %15,2'si yazılı/görsel medya, %3'ü broşür/ilan yoluyla Edirne OSB ile ilgili bilgi sahibi olurken %27,3'ünün Edirne OSB ile ilgili hiçbir bilgisi yoktur.

Edirne OSB ile ilgili bilgisi olmayan firma yetkililerinin bir kısmının OSB'ler ile ilgili bilgileri bulunmazken diğer bir kısmı ise Edirne'de OSB'nin olduğunu biliyor fakat bunun dışında Edirne OSB ilgili hiçbir bilgileri bulunmamaktadır. Ayrıca, Edirne OSB örneklem dağılımında yer alan firmaların %41,2'si iş ilişkisi, %17,6'sı internet, %11,8'i aile, arkadaş, akrabalarından, %11,8'i yazılı/görsel medya, %5,9'u broşür/ilan ve %11,8'i TRAKYAKA, Maliye Bakanlığı ve Ticaret Odası yoluyla Edirne OSB ile ilgili bilgi sahibi olmuşlardır.

Tablo 14'te Edirne Merkez ilçe örneklem grubundaki firmaların faaliyet yeri seçiminde etkili olabilecek

olan etmenlere yönelik yöneltilmiş olan likert tipli soruya firma yetkililerinin vermiş oldukları cevaplara ait veriler yer almaktadır. Tablo 14'te yer alan, firmanın faaliyet yeri seçiminde etkili olacağı düşünülen etmenlere yönelik olarak sorulmuş olan likert tipli soruya, Edirne Merkez ilçe örneklem grubundakilerin vermiş oldukları cevapların yüzdelik değerlerinden de görüldüğü üzere firmanın faaliyette bulunduğu yerin seçiminde kesintisiz ve ucuz enerjinin bulunması, vergi indirimi uygulanması ve ulaşım kolaylığının olması çok etkilidir. Firmanın faaliyet yerinin seçiminde en etkili olacak olan faktör toplamda %96,2 oranında kesinlikle katılıyorum ve katılıyorum şeklinde cevaplanan kesintisiz ve ucuz enerjinin bulunması faktörü olurken en az etkili olacak olan faktör ise toplamda %26,9 kesinlikle katılıyorum ve katılıyorum, %53,9 katılmıyorum ve kesinlikle katılmıyorum şeklinde cevaplanan limanlara yakınlık faktörüdür.

Tablo 14. Firmanın Faaliyet Yeri Seçiminde Etkili Olacağı Düşünülen Faktörler

	Kesinlikle Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsız	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum	Toplam
Ulaşım Kolaylığı	%76,9	%15,4	%0	%7,7	%0	%100
Gümrük Kapılarına Yakınlık	%42,3	%15,4	%19,2	%23,1	%0	%100
Nitelikli ve Ucuz İş Gücü Bulma Kolaylığı	%65,4	%19,2	%7,7	%3,8	%3,8	%100
Müşterek Arıtma Tesisi Bulunması	%30,8	%19,2	%19,2	%15,4	%15,4	%100
Teşvik ve Desteklerden Yararlanma	%61,5	%23,1	%7,7	%3,8	%3,8	%100
Kesintisiz ve Ucuz Enerji	%80,8	%15,4	%3,8	%0	%0	%100
Pazara Yakınlık	%50,0	%23,1	%3,8	%23,1	%0	%100
Vergi İndirimi Uygulanması	%80,8	%0	%11,5	%3,8	%3,8	%100
Limanlara Yakınlık	%11,5	%15,4	%19,2	%15,4	%38,5	%100

Edirne Merkez ilçe örneklem grubundaki firmaların Edirne OSB'de yer alma isteklerine yönelik olarak sorulan soruya verdikleri cevapların yüzdelik değerleri aşağıda yer alan Tablo 15'te gösterilmektedir. Verilerden de görüldüğü gibi

Edirne Merkez ilçede çalışmaya katılan firmaların neredeyse yarısı (%46,2) Edirne OSB'de yer almayı düşünmüyorken %38,4'ü kararsız ve sadece %15,4'ü Edirne OSB'de yer almayı istemektedirler.

Tablo 15. Edirne Merkez İlçe Örnekleme Grubundaki Firmaların Edirne OSB’de Yer Almak İsteme Durumları

Firmanın Edirne OSB’de Yer Alma İsteği	(%)
Hayır	46,2
Kararsız	38,4
Evet	15,4
<b>Toplam</b>	<b>100,0</b>

Firma yetkilileriyle yapılan yüz yüze görüşmelerde “Firmanızın Edirne OSB’de yer almasını ister misiniz?” Sorusuna hayır cevabı verenlerin bir kısmı sadece aynı sektördeki firmaların Edirne OSB’de yer alması durumunda orada yer almak isteyebileceklerini aksi takdirde kesinlikle Edirne OSB’de yer almak istemediklerini, bir kısmı Edirne OSB’nin şehir merkezinden uzak olması nedeniyle, bir kısmı ise Edirne OSB’ye gitmeleri halinde çalışan bulmakta sıkıntı yaşayacakları düşüncesi ile Edirne OSB’de yer almak istemediklerini belirtmişlerdir. Kararsız şekilde cevap verenlerin büyük bir kısmı ise Edirne OSB ile ilgili bilgileri olmadıklarını dile getirmişlerdir. Tablo 16’da Edirne Merkez ilçe örneklem grubundaki firmaların Edirne OSB’de yer alabilmesi için sağlanması gereken etmenlere yönelik yöneltilmiş olan likert tipli soruya firma yetkililerinin vermiş oldukları cevaplara ait yüzdelik değerleri yer almaktadır.

Edirne Merkez ilçe örneklem grubundaki firmaların Edirne OSB’de yer alması için sağlanması gerektiği düşünülen etmenlere yönelik sorulmuş olan likert tipli soruya firma yetkililerinin verdiği cevapların yüzdelik değerlerinin yer aldığı Tablo 16’daki verilerden de görüldüğü üzere; firmanın Edirne OSB’de yer alması için örneklem grubunun %76,9’u Edirne OSB’nin tanıtım etkinliklerinin artırılmasının gerekli olduğu görüşünderken, %11,5’i kararsız kalmış ve %11,5’i gerekli olmadığı görüşünderler. Çalışmaya katılanların ağırlıklı çoğunluğu (%88,5) firmalarının Edirne OSB’de yer alması için Edirne OSB’nin avantajları ile ilgili bilgilendirme yapılmasının gerekli olduğu, sadece %3,8’i gerekli olmadığı görüşünderler. Firmanın Edirne OSB’de yer alması için Edirne OSB’nin sağladığı teşvik ve desteklerin artırılmasının gerekli olduğu görüşüne katılmayan hiç kimse bulunmamaktadır. Katılanların ise %65,4’ü kesinlikle katılıyorum, %19,2’si katılıyorum şeklinde cevap vermişlerdir. Firmanın Edirne OSB’de yer alması için Edirne OSB’ye ulaşımın kolaylaştırılmasının gerekli olduğu görüşüne çalışmaya katılanların %76,9’u katılıyorum, %7,7’si kararsızım, %15,3’ü katılmıyorum cevaplarını vermişlerdir. Firmanın Edirne OSB’de yer alması için bedelsiz arsa tahsisi

yapılmasının gerekli olduğu görüşüne firma yetkililerinin sadece % 7,7’si katılmıyorum şeklinde cevap vermişlerdir. Çalışmaya katılanların %61,5’i kesinlikle katılıyorum ve %19,2’si katılıyorum cevaplarını verenler olmak üzere toplamda %80,7’si bedelsiz arsa tahsisi yapılmasının gerekli olduğu görüşünderler. Firmanın Edirne OSB’de yer alması için Edirne OSB’nin bilinirliğinin artırılmasının gerekliliği ile ilgili olarak verilen cevapların %80,8’i bu görüşte oldukları, %15,4’ü kararsız ve %3,8’i ise gerekli olmadığı şeklindedir. Firmanın Edirne OSB’de yer alması için vergi avantajı sağlanmasının gerekli olduğu görüşüne ağırlıklı çoğunluk olumlu cevap vermiştir. Buna göre; sadece %11,5 kararsızım cevabını verirken, geri kalan %88,5’i vergi avantajı sağlanmasının gerekli olduğu görüşünderler. Enerji tarifelerinde indirim yapılmasının firmanın Edirne OSB’de yer alması için gerekli olduğu görüşüne Edirne Merkez ilçe örneklem grubundaki firma yetkililerinin toplam %88,4’ünü oluşturan ağırlıklı çoğunluk katılıyorum, %7,7’si kararsızım cevaplarını verirken yalnız %3,8’i katılmıyorum cevabını vermişlerdir.

Edirne Merkez ilçe örneklem grubundaki firma yetkililerinin %88,4’ü firmalarının Edirne OSB’de yer alması için su tarifelerinde indirim yapılmasının gerekli olduğu görüşünderken %7,7’si kararsız ve %3,8’i ise gerekli olmadığı görüşünderler. Firmanın Edirne OSB’de yer alması için müşterek arıtma tesisi bulunması toplam %84,6 oranında gerekli görülmüş olmakla birlikte %11,5 kararsız kalmış ve sadece %3,8 oranındakiler firmanın Edirne OSB’de yer alması için müşterek arıtma tesisi bulunmasının gerekli olduğu görüşüne kesinlikle katılmadıklarını belirtmişlerdir. Firmanın Edirne OSB’de yer alması için antrepo binası bulunması çalışmaya katılanların %53,9’u tarafından gerekli görülmüş, %19,2’si kararsız kalmış, %26,9’u tarafından gerekli görülmemiştir. Firmanın Edirne OSB’de yer alabilmesi için sağlanmasının gerekli olduğu düşünülen maddelere yönelik sorulmuş olan likert tipli soruya alınan cevaplara bakıldığında antrepo binasının bulunmasının firmanın Edirne OSB’de yer alabilmesi için en az gerekli görülen madde olduğunu görülmektedir.

Tablo 16. Firmanın Edirne OSB’de Yer Alması İçin Sağlamasının Gerekli Olduğu Düşünülen Etmenler

	Kesinlikle Katılıyor	Katılıyor	Kararsız	Katılmıyor	Kesinlikle Katılmıyor	Toplam
Tanıtım Etkinlikleri Arttırılmalı	%61,5	%15,4	%11,5	%7,7	%3,8	%100
Avantajları İle İlgili Bilgilendirme Yapılmalı	%65,4	%23,1	%7,7	%0	%3,8	%100
Sağladığı Teşvik ve Destekler Arttırılmalı	%65,4	%19,2	%15,4	%0	%0	%100
Ulaşım Kolaylaştırılmalı	%53,8	%23,1	%7,7	%11,5	%3,8	%100
Bedelsiz Arsa Tahsisi Yapılmalı	%61,5	%19,2	%11,5	%7,7	%0	%100
Bilinirliği Arttırılmalı	%46,2	%34,6	%15,4	%0	%3,8	%100
Vergi Avantajı Sağlanmalı	%61,5	%26,9	%11,5	%0	%0	%100
Enerji Tarifelerinde İndirim Yapılmalı	%69,2	%19,2	%7,7	%3,8	%0	%100
Su Tarifesinde İndirim Yapılmalı	%61,5	%26,9	%7,7	%3,8	%0	%100
Müşterek Arıtma Tesisi Olmalı	%53,8	%30,8	%11,5	%0	%3,8	%100
Antrepo Binası Olmalı	%38,5	%15,4	%19,2	%19,2	%7,7	%100

Aşağıda yer alan Tablo 17’de Edirne Merkez ilçe örneklem grubundaki firmaların Edirne OSB’de yer alması durumunda avantaj sağlayacağı düşünülen alanlara yönelik yöneltilmiş olan likert tipli soruya firma yetkililerinin vermiş oldukları cevaplara ait yüzdeler değerler yer almaktadır.

Edirne Merkez ilçe örneklem grubundaki firma yetkililerinin %65,4’ü firmanın Edirne OSB’de yer alması durumunda nitelikli ve ucuz iş gücü bulma konusunda avantajlı olacağını düşünmekte, %11,5’i avantajlı olacağını düşünmemekte ve %23,1’i ise kararsız kalmışlardır. Firmanın Edirne OSB’de yer alması durumunda teşvik ve desteklerden yararlanma konusunda örneklem grubundakilerin ağırlıklı çoğunluğu (%65,4) avantajlı olacağı görüşünderken %7,7’si ise avantaj sağlayamayacağını düşünmektedirler. Çalışmaya katılanların %65,3’ü firmalarının Edirne OSB’de yer alması durumunda resmi prosedürlerde kolaylık sağlayacağı görüşünderken, %23,1’i kararsız ve %11,5’i bu görüşe katılmamaktadırlar. Firmanın Edirne OSB’de yer alması durumunda ihracatta kolaylık sağlayacağına çalışmaya katılanların yarısı

olumlu cevap verirken diğer yarısını oluşturan çalışmaya katılanların %19,2’si olumsuz cevap vermiş ve %30,8’i ise kararsız kalmışlardır. Örneklem grubundaki firma yetkililerinin %61,6’sı firmalarının Edirne OSB’de yer alması durumunda uygun bir çalışma ortamı bulmada avantaj sağlanacağı görüşünderken %26,9’u kararsız kalmış ve %11,5’i ise avantaj sağlamayacağı görüşünderler. Çalışmaya katılanların ağırlıklı çoğunluğu (%73,1) firmalarının Edirne OSB’de yer alması durumunda daha ucuz ve kesintisiz enerji sağlanacağı görüşünde olduklarını belirtirken %3,8’i ise bu görüşe katılmadıklarını belirtmişlerdir. Firmanın Edirne OSB’de yer alması durumunda firma bilinirliğinin artmasında avantaj sağlanması durumuna yönelik farklı görüşler bulunmakla beraber bu görüşlere ait yüzdeler değerler şu şekildedir: %42,3 kesinlikle katılıyorum, %15,4 katılıyorum, %26,9 kararsızım, %7,7 katılmıyorum, %7,7 kesinlikle katılmıyorum. Çalışmaya katılanların ağırlıklı çoğunluğu (%65,4’ü) firmalarının Edirne OSB’de yer alması durumunda rekabet gücünün artacağı görüşünde olduklarını, %11,5’i bu görüşe katılmadıklarını, %23,1’i ise kararsız olduklarını belirtmişlerdir.

Tablo 17. Firmanın Edirne OSB’de Yer Alması Durumunda Avantajlı Olacağı Düşünülen Alanlar

	Kesinlikle Katılıyor	Katılıyor	Kararsız	Katılmıyor	Kesinlikle Katılmıyor	Toplam
Nitelikli ve Ucuz İşgücü Bulma	%50,0	%15,4	%23,1	%7,7	%3,8	%100
Teşvik ve Desteklerden Yararlanma	%46,2	%19,2	%26,9	%7,7	%0	%100
Resmi Prosedürlerde Kolaylık	%53,8	%11,5	%23,1	%11,5	%0	%100
İhracatta Kolaylık	%42,3	%7,7	%30,8	%11,5	%7,7	%100
Uygun Çalışma Ortamı	%38,5	%23,1	%26,9	%3,8	%7,7	%100
Enerji (Daha Ucuz, Kesintisiz vb. )	%50,0	%23,1	%23,1	%3,8	%0	%100
Firma Bilinirliğini Arttırma	%42,3	%15,4	%26,9	%7,7	%7,7	%100
Firmanın Rekabet Gücünü Arttırma	%50,0	%15,4	%23,1	%11,5	%0	%100

Edirne Merkez ilçe örneklem grubundaki firmaların birbiriyle ilgisi olabileceği düşünülen bazı sorulara verdikleri cevapların çapraz tablo analizleri aşağıda yer almaktadır. Çapraz Tablo/Crosstab analizi, araştırmaya katılanların iki veya daha çok sınıflamalı (kategorik) değişkene göre frekans ve yüzde dağılımını vermektedir (Büyüköztürk, 2016: 27). Bu tablo araştırmacıya ilgili her bir değişkenin sınıflandırma gruplarının kesişimlerini inceleyerek, değişkenler arasındaki ilişkiyi anlamlandırabilme imkânı vermektedir (Eymen, 2007:62).

Edirne Merkez ilçe örneklem grubundaki firma yetkililerinin yatırım planlarının bulunması ve teşvik ve desteklerden yararlanma durumlarına ait

verilerin çapraz tablo analizlerine ait değerler aşağıda yer alan Tablo 18’de gösterilmektedir. Edirne Merkez ilçe örneklem grubundaki yatırım yapmayı düşünen firmaların ağırlıklı çoğunluğu (%73,7) teşvik ve desteklerden yararlanmış olan firmalardır. %21,1’i teşvik ve desteklerle ilgili bilgileri olmalarına rağmen teşvik ve desteklerden yararlanmamışlarken %5,3’ünün ise teşvik ve desteklerle ilgili bilgileri bulunmamaktadır. Örneklem grubundaki firmalardan yatırım yapmayı düşünmeyenlerin %57,1’i teşvik ve desteklerle ilgili bilgileri olmalarına rağmen teşvik ve desteklerden yararlanmamışlardır. %28,6’sı teşvik ve desteklerden yararlanmamışlar, %14,3’ünün ise teşvik ve desteklerle ilgili bilgileri bulunmamaktadır.

Tablo 18. Edirne Merkez İlçe Örneklem Grubundaki Firmaların Teşvik ve Desteklerden Yararlanma Durumları ve Yatırım Yapma Planlarının Çapraz Tablosu

Yatırım Yapmayı Düşünüyor musunuz?		Teşvik ve Desteklerden Yararlanma			Toplam
		Bilgimiz yok	Bilgimiz var fakat yararlanmadık	Yararlandık	
Yatırım Yapmayı Düşünmüyoruz	Sayı	1	4	2	7
	Satırlara Göre (%)	14,3	57,1	28,6	100,0
	Sütunlara Göre (%)	50,0	50,0	12,5	26,9
Yatırım yapmayı düşünmüyoruz	Sayı	1	4	14	19
	Satırlara Göre (%)	5,3	21,1	73,7	100,0
	Sütunlara Göre (%)	50,0	50,0	87,5	73,1
Toplam	Sayı	2	8	16	26
	Satırlara Göre (%)	7,7	30,8	61,5	100,0
	Sütunlara Göre (%)	100,0	100,0	100,0	100,0

Yukarıda yer alan Tablo 18’i genel olarak yorumlanacak olursak teşvik ve desteklerden daha

önce yararlanmış olan firmaların yatırım yapmaya daha sıcak baktıkları söylenebilir.

Tablo 19. Edirne Merkez İlçe Örneklem Grubundaki Firmaların OSB’lerin Sağladığı Hizmet ve Avantajlarla İlgili Bilgi Sahibi Olma Durumları İle Edirne OSB’de Yer Alma İsteklerinin Çapraz Tablosu

Firmanızın Edirne OSB’de Yer Almasını İster Misiniz?		OSB’lerin Sağladığı Hizmet ve Avantajlarla İlgili Bilgi Sahibi Misiniz?		Toplam
		Hayır	Evet	
Hayır	Sayı	5	7	12
	Satırlara Göre (%)	41,7	58,3	100,0
	Sütunlara Göre (%)	35,7	58,3	46,2
Kararsızım	Sayı	7	3	10
	Satırlara Göre (%)	70,0	30,0	100,0
	Sütunlara Göre (%)	50,0	25,0	38,5
Evet	Sayı	2	2	4
	Satırlara Göre (%)	50,0	50,0	100,0
	Sütunlara Göre (%)	14,3	16,7	15,4
Toplam	Sayı	14	12	26
	Satırlara Göre (%)	53,8	46,2	100,0
	Sütunlara Göre (%)	100,0	100,0	100,0

Edirne Merkez ilçe örneklem grubundaki firmaların OSB’lerin sağladığı hizmet ve avantajlarla ilgili bilgi sahibi olma durumlarına ait verilerin çapraz tablo analizlerine ait değerler Tablo 19’da

gösterilmektedir. Tablo 19’daki verilerden de görüldüğü üzere çalışmaya katılan firmaların yetkililerinden OSB’lerin sağladığı hizmet ve avantajlarla ilgili bilgi sahibi olanların %58,3’ü

firmalarının Edirne OSB’de yer almasını istememektedirler. %25’i kararsızken sadece %16,7’si firmalarının Edirne OSB’de yer almasını istemektedirler.

Çalışmaya katılan firma yetkililerinden OSB’lerin sağladığı hizmet ve avantajlarla ilgili bilgi sahibi olmayanların %35,7’si Edirne OSB’de yer almak istemiyorken %50’si kararsız kalmış, %14,3’ü ise Edirne OSB’de yer almayı istememektedirler. Tablodaki yüzdelik değerleri genel olarak değerlendirdiğimizde ise Edirne Merkez ilçe örneklem grubundakilerin ağırlıklı çoğunluğunun Edirne OSB’de yer almak istemedikleri görülmektedir.

Aşağıda yer alan Tablo 20’de Edirne OSB örneklem grubunda bulunan firmalara Edirne OSB’yi tercih etme nedenlerini sorulduğunda alınan çoklu cevapların frekans değerleri yer almaktadır. Tablo 20’de yer alan değerleri incelendiğinde Edirne OSB’de yer alan firmaların %50’sinin nitelikli ve ucuz işgücü bulma kolaylığı nedeniyle Edirne OSB’yi tercih ettikleri görülmektedir. Ayrıca çalışmaya katılan firmaların %15,4’ü teşvik ve desteklerden yararlanma oranından dolayı, %15,4’ü pazara yakınlığından dolayı, %7,7’si vergi indirim uygulamasından dolayı, %7,7’si kesintisiz ve ucuz enerji imkânından dolayı, %3,8’i ulaşım kolaylığından dolayı Edirne OSB’yi tercih etmişlerdir.

Tablo 20. Edirne OSB Örneklem Grubundaki Firmaların Edirne OSB’yi Tercih Etme Nedenleri

EOSB’yi Tercih Etme Nedenleri	(%)
Nitelikli ve Ucuz İşgücü Bulma Kolaylığı	50,0
Teşvik ve Desteklerden Yararlanma Oranı	15,4
Vergi İndirimi Uygulanması	7,7
Pazara Yakınlık	15,4
Kesintisiz ve Ucuz Enerji	7,7
Ulaşım Kolaylığı	3,8
<b>Toplam</b>	<b>100,0</b>

Toplam n sayısı, örneklem sayısını geçmektedir.

Aşağıda yer alan Tablo 21’de Edirne OSB’de bulunan firmalardan çalışmaya katılanların firmalarının Edirne OSB’de yer aldıktan sonra belirtilen

konularda avantaj sağlama durumuna yönelik olarak sorduğumuz likert tipli soruya verdikleri cevapların yüzdelik değerleri yer almaktadır.

Tablo 21. Firmanın Edirne OSB’de Yer Aldıktan Sonra Avantajlı Olduğu Düşünülen Alanlar

	Kesinlikle Katılıyor	Katılıyor	Kararsız	Katılmıyor	Kesinlikle Katılmıyor	Toplam
<b>Nitelikli ve Ucuz İşgücü Bulma</b>	%15,4	%7,7	%15,4	%15,4	%46,2	%100
<b>Teşvik ve Desteklerden Yararlanma</b>	%7,7	%7,7	%30,8	%23,1	%30,8	%100
<b>Resmi Prosedürlerde Kolaylık</b>	%23,1	%30,8	%38,5	%7,7	%0	%100
<b>İhracatta Kolaylık</b>	%7,7	%23,1	%23,1	%23,1	%23,1	%100
<b>Uygun Çalışma Ortamı</b>	%7,7	%46,2	%7,7	%23,1	%15,4	%100
<b>Enerji (Daha Ucuz, Kesintisiz vb. )</b>	%15,4	%15,4	%23,1	%23,1	%23,1	%100
<b>Firma Bilinirliğini Arttırma</b>	%7,7	%23,1	%15,4	%38,5	%15,4	%100
<b>Firmanın Rekabet Gücünü Arttırma</b>	%7,7	%23,1	%23,1	%23,1	%23,1	%100
<b>Firmanın Satışlarını Arttırma</b>	%23,1	%30,8	%23,1	%0	%23,1	%100

Tablo 21’deki değerlerden de görüldüğü üzere Edirne OSB örneklem grubundakilerin Edirne OSB’de yer aldıktan sonra en fazla avantaj sağladığını düşündükleri alan çalışmaya katılanların %53,9’unun avantaj sağladığı görüşünde oldukları, %38,5’inin kararsız kaldığı, %7,7’sinin ise avantaj sağlayamadıklarını düşündükleri resmi prosedürlerde kolaylıkta avantajlı olmaktadır. Bunun dışında firmalar Edirne OSB’de yer aldıktan sonra

uygun bir çalışma ortamı sağlanması ve firmanın satışlarını arttırma konularında da avantaj sağladıkları görüşünde olduklarını belirtmişlerdir.

Firmaların Edirne OSB’de yer aldıktan sonra en az avantaj sağladıklarını düşündükleri alan ise çalışmaya katılanların ağırlıklı çoğunluğunun %61,6 katılmadığı, %15,4’ünün kararsız kaldığı, %23,1’inin ise avantaj sağladığını belirttikleri nitelikli ve ucuz iş gücü bulmada avantaj sağlamadır. Yine Tablo

21'deki verilere bakıldığında firmaların nitelikli ve ucuz işgücü sağlamada yeterince avantaj sağlayamamanın dışında ayrıca teşvik ve desteklerden yararlanma konusunda da yeterince avantaj sağlayamadıkları görülmektedir.

Aşağıda yer alan Tablo 22'de Edirne OSB'de yer alan firmalardan çalışmaya katılanların Edirne OSB'de eksik olduğunu ve tamamlanması gerektiğini düşündükleri alanlara yönelik sorulmuş olan likert tipli soruya verdikleri cevapların yüzdelik değerleri yer almaktadır.

Tablo 22. Edirne OSB'de Eksik Olduğu ve Tamamlanması Gerektiği Düşünülen Alanlar

	Kesinlikle Katılıyor	Katılıyor	Kararsız	Katılmıyor	Kesinlikle Katılmıyor	Toplam
Tanıtım Etkinlikleri Arttırılmalı	%76,9	%15,4	%0	%7,7	%0	%100
Avantajlar Hakkında Bilgilendirilme	%53,8	%23,1	%0	%7,7	%15,4	%100
Sağladığı Teşvik ve Destekler Arttırılmalı	%76,9	%7,7	%15,4	%0	%0	%100
Ulaşım Kolaylaştırılmalı	%92,3	%7,7	%0	%0	%0	%100
Bedelsiz Arsa Tahsisi Yapılmalı	%38,5	%15,4	%23,1	%15,4	%7,7	%100
Bilinirliği Arttırılmalı	%61,5	%30,8	%0	%7,7	%0	%100
Vergi Avantajı Sağlanmalı	%53,8	%30,8	%15,4	%0	%0	%100
Enerji Tarifelerinde İndirim Yapılmalı	%76,9	%23,1	%0	%0	%0	%100
Su Tarifesinde İndirim Yapılmalı	%61,5	%7,7	%7,7	%15,4	%7,7	%100
Doğalgaz Getirilmeli	%76,9	%15,4	%7,7	%0	%0	%100
Müşterek Arıtma Tesisi Olmalı	%61,5	%15,4	%23,1	%0	%0	%100
Antrepo Binası Olmalı	%53,8	%7,7	%23,1	%7,7	%7,7	%100
Hava Alanı Yapılmalı	%15,4	%30,8	%30,8	%15,4	%7,7	%100
Demiryolu İle Ulaşım Sağlanmalı	%30,8	%46,2	%15,4	%7,7	%0	%100

Tablo 22'de yer alan değerler incelendiğinde görüldüğü üzere; Edirne OSB'de eksik olduğu ve tamamlanmasının en çok gerekli olduğu düşünülen alanlar katılımcıların tamamı tarafından gerekli görülen Edirne OSB'ye ulaşımın kolaylaştırılması ve yine tüm katılımcılar tarafından gerekli görülen enerji tarifelerine indirim yapılması iken; en az gerekli olduğu düşünülen alanlar ise Edirne OSB örneklem grubundakilerin %46,2'sinin gerekli gördüğü, %30,8'inin kararsız olduğu, %23,1'inin gerekli görmediği hava alanı yapılması ve katılımcıların %53,9'u tarafından gerekli görülen,

%23,1'inin kararsız kaldığı, %23,1'inin gerekli görmediği bedelsiz arsa tahsisi yapılmasıdır.

Edirne OSB örneklem grubundaki firmaların birbiriyle ilgisi olabileceği düşünülen bazı sorulara verdikleri cevapların çapraz tablo analizleri aşağıda yer almaktadır. Edirne OSB örneklem grubundaki firmaların yatırım planları ve teşvik desteklerden yararlanma durumlarına ait verilerin çapraz tablo analizlerine ait değerler aşağıda yer alan Tablo 23'te gösterilmektedir.

Tablo 23. Edirne OSB Örneklem Grubundaki Firmaların Teşvik ve Desteklerden Yararlanma Durumları ve Yatırım Yapma Planlarının Çapraz Tablosu

Yatırım Yapmayı Düşünüyor Musunuz?	Teşvik ve Desteklerden Yararlanma		Toplam	
	Bilgimiz var ama yararlanmadık	Yararlandık		
Yatırım Yapmayı Düşünmüyoruz	Sayı	2	0	2
	Satırlara Göre (%)	100,0	0,0	100,0
	Sütunlara Göre (%)	28,6	0,0	15,4
Yatırım Yapmayı Düşünüyoruz	Sayı	5	6	11
	Satırlara Göre (%)	45,5	54,5	100,0
	Sütunlara Göre (%)	71,4	100,0%	84,6
Toplam	Sayı	7	6	13
	Satırlara Göre (%)	53,8	46,2	100,0
	Sütunlara Göre (%)	100,0	100,0	100,0



Tablo 23'teki verilerden de görüldüğü üzere; Edirne OSB örneklem grubundaki teşvik ve desteklerden yararlanan firmaların tamamı yatırım yapmayı düşünmemektedirler. Teşvik ve desteklerle ilgili bilgileri olmasına rağmen yararlanmamış olan firmaların ağırlıklı çoğunluğu (%71,4) yatırım yapmayı düşünüyorken %28,6'sı yatırım yapmayı düşünmemektedirler. Örneklem grubundaki firmalardan yatırım yapmayı düşünmeyenlerin tamamı teşvik ve desteklerle ilgili bilgileri olmalarına rağmen teşvik ve desteklerden yararlanmamışlardır. Yatırım yapmayı düşünenlerin ise %54,5'i teşvik ve desteklerden yararlanmışlar, %45,5'i ise teşvik ve desteklerle ilgili bilgileri bulunmasına rağmen teşvik ve desteklerden yararlanmamışlardır.

## 5. Sonuç

Türkiye 1960'lı yıllarda planlı kalkınma politikasına geçilmesiyle birlikte belirlenen bölgesel dengesizliklerin ortadan kaldırılması, bölgesel, yerel ve sürdürülebilir kalkınma gibi hedefler doğrultusunda OSB kurulması uygulaması başlatılmıştır.

Küreselleşme ve sanayi alanında esnek üretim sisteminin gelişmesiyle beraber firmaların küreselleşme eğilimlerinin de arttığı gözlenmiştir. Artan kümeleşme eğilimleriyle birlikte eski sanayi bölgeleri çökmüş, bununla birlikte yeni sanayi odakları oluşmaya başlamıştır. Türkiye'de yaşanan bu değişim ekonomik gelişme için yararlı olmuştur (Karataş, 2010)

Kuruluş süreçlerinden günümüze; OSB'lerin üretici firmaların bir arada bulunduğu, enerji ve alt yapı hizmetlerinden daha ucuz ve verimli bir şekilde yararlanabildikleri planlı ve düzenli üretim ve yerleşim yerleri olması hedeflenmiş ve kalkınma sürecinde kısmen de olsa başarı sağlanmıştır.

Bu çalışma, OSB'lerin sağladığı avantajların işletmeler üzerine etkilerini Edirne OSB uygulamasıyla ortaya koymayı amaçlamaktadır. Bu amaç doğrultusunda yapılan literatür çalışması, anket çalışması ve yüz yüze görüşmelerde elde edilen bazı görüşler şu şekildedir:

Edirne OSB 5. Sınıf deprem bölgesinde, tarıma elverişsiz arazi üzerinde kurulmuş olması ve ayrıca gümrüğe yakın olması gibi sebeplerden dolayı doğru bir yer seçimine sahiptir. Ancak Edirne OSB'nin hem Edirne OSB'deki firma yetkilileri hem de bazı Edirne OSB personeli tarafından dile getirilen ve Edirne OSB'nin en büyük sorunlarından birisi olan ulaşım sorunu bulunmaktadır. Bu sorun tabelalarda OSB'ye yönlendirme yapılması ve Havsa üzerinden çift gidiş çift geliş olacak bir yol çalışması yapılarak çözüme kavuşturulabilir.

Edirne OSB'ye yakın ilçelerde sanayinin gelişmemiş olması nedeniyle Edirne OSB'de faaliyet gösteren firma yetkilileri hammaddeye ulaşmada güçlük çekmektedirler. Kalifiye eleman bulmada sorun yaşanmaktadır. Edirne OSB'nin 2. Teşvik bölgesinde yer alıyor olması da firmalar için yine dezavantaj oluşturmaktadır.

Hem Edirne OSB'deki bazı firma yetkilileri hem de Edirne Merkez ilçede faaliyet gösteren bazı firmaların yetkilileri tarafından dile getirilen bir başka sorun da Edirne OSB'nin bilinirliğinin eksik olması ve tanıtım eksikliğinin bulunmasıdır. Edirne Merkez ilçede faaliyet gösteren birçok firma yetkilisi Edirne'de OSB olduğunu duyduğunu ama hakkında hiçbir bilgilerinin olmadığını, ne avantaj sağladığını bilmediklerini dile getirdiler. Bazı firma yetkilileri ise Edirne'de OSB olduğunu bilmediklerini, yapılan görüşme esnasında ilk kez öğrendiklerini belirttiler. Bu firma yetkililerinden birkaçı Edirne OSB ile ilgili hiçbir bilgilerinin olmadığını, Edirne OSB ile ilgili yetkili kişiler tarafından bilgilendirilmelerinden memnuniyet duyacaklarını dile getirmişlerdir.

Sınıra yakınlık, uygun navlun bedeller ve işgücü bulmada kolaylık gibi etkenler firmaların Edirne OSB'yi tercih etme nedenleri arasında yer almaktadır. Bazı firma yetkilileri bu nedenlerden dolayı Edirne OSB'de yer almanın kendilerine avantaj sağlayacağını düşünerek Edirne OSB'ye geldiklerini ancak Edirne OSB'de alt yapı, ulaşım, nakliye, hammaddeye ulaşmada güçlük, nitelikli ve ucuz işgücü bulmada yaşadıkları sorunlar nedeniyle aradıklarını bulamadıklarını ve Edirne OSB'de bulunmanın kendilerine avantaj sağlamadığını dile getirmişlerdir.

Özetle; yapılan yüz yüze görüşmeler ve uygulanan anket çalışmalarının sonucunda Edirne OSB'nin firmalar için avantajları bulunmasının yanında etkin olmadığı, beklenen avantajı sağlayamadığı ve tamamlanması gereken eksikliklerinin olduğu görülmektedir.

## Kaynakça

- Anadolu Aslanları İş Adamları Derneği (ASKON) (2018). Organize Sanayi Bölgeleri. Erişim Tarihi: 07.09.2018, [http://www.askon.org.tr/kullanici\\_dosyalar/files/rapor3pdf\\_fcba9.pdf](http://www.askon.org.tr/kullanici_dosyalar/files/rapor3pdf_fcba9.pdf)
- Bayülken, Y. ve Kütükoğlu, C. (2010). Organize Sanayi Bölgeleri, Küçük Sanayi Siteleri Teknoparklar. Ankara: Tmmmo.
- Bayülken, Y. ve Kütükoğlu, C. (2012). Organize Sanayi Bölgeleri, Küçük Sanayi Siteleri, Teknoparklar . Ankara: Tmmmo .
- Bilgin, M. H. ve Ar, S. (2004). İstanbul Organize Sanayi Bölgeleri ve Siteleri. İstanbul: İTO Yayını, No.2004-67.
- Büyükköztürk, Ş. (2016). Sosyal Bilimler için Veri Analizi El Kitabı, İstatistik, Araştırma Deseni SPSS Uygulamaları ve Yorum. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.

- Çam, H., ve Esengül, K. (2011). Organize Sanayi Bölgeleri ve Uygulanan Teşvik Politikalarının İşletmeler Üzerindeki Etkilerinin İncelenmesi: Osmaniyeye Organize Sanayi Bölgesinde Uygulama. KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi, 2011(2), 55-63.
- Çetin, M., ve Kara, M. (2008). Bir Kalkınma Aracı Olarak Organize Sanayi Bölgeleri: Isparta Süleyman Demirel Organize Sanayi Bölgesi Üzerine Bir Araştırma. Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 49-68.
- Dinçsoy, E. E. (2015). The Spatial Dimension of Development: Entrepreneurship Analysis of Nuts Level-3 TR212 Region. IIB International Refereed Academic Social Sciences Journal,, 83-107.
- Dinçsoy, M. O., Dinçsoy, E. E. ve Taşdemir, Ö. (2016). Local Awareness On Regional Development Agencies: A Case Study On Trakya Development Agency 1. IIB International Refereed Academic Social Sciences Journal, 63-95.
- Edirne OSB. (2019). Erişim Tarihi: 02.05.2019, [http://www.edirneosb.org.tr/content-1027-edirne\\_osb\\_hakkinda.html](http://www.edirneosb.org.tr/content-1027-edirne_osb_hakkinda.html)
- Eymen, U. E. (2007). SPSS15.0 Veri Analiz Yöntemleri. Erişim Tarihi: 15.05 2017, [http://yunus.hacettepe.edu.tr/~tonta/courses/spring2009/bby606/SPSS\\_15.0\\_ile\\_Veri\\_Analizi.pdf](http://yunus.hacettepe.edu.tr/~tonta/courses/spring2009/bby606/SPSS_15.0_ile_Veri_Analizi.pdf)
- Karataş, N. (2010). Yeni Bir Kümeleşme Modeli Olarak Organize Sanayi Bölgelerinin Yeniden Örgütlenmesi (İzmir-Çiğli AOSB Örneği). İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi, Şehir ve Bölge Planlama Bölümü, Şehir ve Bölge Planlama Anabilim Dalı, Doktora Tezi.
- Organize Sanayi Bölgeleri Üst Kuruluşu (OSBÜK). (2018). Erişim Tarihi:06.09.2018, Dünya'da ve Türkiye'de OSB Uygulamaları: [http://www.osbuk.org/index.php?page=content/osbu\\_ygulama&id=1](http://www.osbuk.org/index.php?page=content/osbu_ygulama&id=1)
- Organize Sanayi Bölgeleri Üst Kuruluşu (OSBÜK) (2019). Erişim Tarihi:11.05.2019, <http://skybs.net:6767/OSBBilgiPortal/>
- Şahin, A. (2011). Sanayinin Başkenti Başkent Organize Sanayi Bölgesi (1990-2010). Ankara: Başkent OSB Yayınevi.
- Trakya Kalkınma Ajansı (2013, Ağustos). Edirne Yatırımcı Klavuzu. Edirne YDO.
- Türk Dil Kurumu (TDK) (2019). Büyük Türkçe Sözlük. Erişim Tarihi:16.05.2019, [http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com\\_bts&view=bts&kategori1=veritbn&kelimesec=243961](http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&view=bts&kategori1=veritbn&kelimesec=243961)
- Türkiye Cumhuriyeti Bilim, Sanayi, Teknoloji Bakanlığı (2019). Erişim Tarihi:10.05. 2019, OSB Bilgi Sistemi: <https://osbbs.sanayi.gov.tr/>
- Veral, K. (2008, Ağustos). Sanayilerin Organize Oluşum Sisteminin Çevre Yerleşmelere Olan Etkisi (Manisa Organize Sanayi Bölgesi Örneği). Dokuz Eylül Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Şehir ve Bölge Planlama Bölümü, Şehir ve Bölge Planlama Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi . İzmir.
- Yüksel, A. (2018). Dünya'da ve Türkiye'de OSB Uygulamaları. Erişim Tarihi: 07.09. 2018, <http://www.yonetder.org.tr/TR/HaberDetay.aspx?ID=27>